

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. декана факультету
міжнародних економічних
відносин та туристичного бізнесу
Тетяна МІРОШНИЧЕНКО

“28” серпня 2024 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

МИТНА ЕКСПЕРТИЗА

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 Міжнародні відносини

спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини

освітня програма Міжнародна логістика і митна справа

вид дисципліни обов'язкова

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“28” серпня 2024 року, протокол № 19

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова
Голікова Ревякін Георгій Володимирович

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова
Протокол від “26” серпня 2024 року № 19

В.о.завідувача кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

_____ Анна ЗАЙЦЕВА

Програму погоджено з гарантими освітньо-професійної програми «Міжнародна логістика і митна справа» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародна логістика і митна справа» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Наталія НЕПРЯДКІНА

Програму погоджено науково-методичною комісією
факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “28” серпня 2024 року № 16

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

_____ Олена МИКОЛЕНКО

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. директора Навчально-наукового
інституту «Каразінський інститут
міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»
Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

“ ” 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МИТНА ЕКСПЕРТИЗА

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 Міжнародні відносини

спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини

освітні програми Міжнародна логістика і митна справа

вид дисципліни обов'язкова

ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“28” серпня 2024 року, протокол № 19

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та логістики
Ревякін Георгій Володимирович

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин та логістики
Протокол № 2 від 9 вересня 2024 року

В.о.завідувача кафедри

Анна ЗАЙЦЕВА

Програму погоджено з гарантами освітньо-професійної програми «Міжнародна логістика і митна справа» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародна логістика і митна справа» за -
першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Наталія НЕПРЯДКІНА

Програму погоджено науково-методичною комісією Навчально-наукового інституту
«Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Протокол № 1 від 17 вересня 2024 року

Голова науково-методичної комісії

Ганна ПАНАСЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «**Митна експертиза**» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародна логістика і митна справа» підготовки бакалавра спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Надання студентам глибокого розуміння інституту митної справи та спеціалізованих знань у сфері митної експертизи. Головною метою курсу є розвиток у студентів вмінь та навичок з проведення митних експертиз, а також визначення впливу на товари різних факторів, таких як якість, безпечність, відповідність нормативам і стандартам.

Студенти повинні засвоїти знання та практичні навички, необхідні для визначення споживчих властивостей товарів, їхньої відповідності вимогам митного законодавства та міжнародних торговельних угод. Крім того, мета курсу полягає у розвитку аналітичного мислення стосовно конкурентоспроможності товарів на міжнародному ринку та забезпеченні фахівців у сфері зовнішньоекономічної діяльності компетентними навичками взаємодії з митними органами та клієнтами у справах митної експертизи.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК3. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.

ЗК4. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Здатність спілкуватися іноземними мовами.

ЗК7. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК9. Уміння бути критичним та самокритичним.

ЗК10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК11. Здатність працювати в команді.

ЗК12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

- формування наступних фахових компетентностей:

ФК1. Здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції.

ФК2. Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин.

ФК3. Здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин та моделей економічного розвитку.

ФК4. Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

ФК5. Здатність здійснювати комплексний аналіз та моніторинг кон'юнктури світових ринків, оцінювати зміни міжнародного середовища та вміти адаптуватися до них.

ФК6. Здатність аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі.

ФК8. Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними, у тому числі, логістичних.

ФК9. Здатність до діагностики стану досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

ФК10. Здатність обґрунтовувати доцільність застосування правових, економічних та дипломатичних методів (засобів) вирішення конфліктних ситуацій на міжнародному рівні.

ФК11. Здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням причиннонаслідкових та просторово-часових зв'язків

ФК12. Здатність використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали при здійсненні професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин.

ФК13. Здатність проводити оцінку та аналіз безпекової компоненти у міжнародних економічних відносинах.

ФК14. Здатність спілкуватися на професійному та соціальному рівнях з використанням фахової термінології, включаючи усну і письмову комунікацію державною та іноземними мовами.

ФК15. Здатність застосувати методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

ФК16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

ФК17. Здатність розробки програм щодо участі України в міжнародно-правовому співробітництві та регулювання митної справи в рамках інтеграційних об'єднань світу з точки зору перетину кордонів на налагодження логістичного середовища всесвіту.

1.3. Кількість кредитів - 3

1.4. Загальна кількість годин - 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	-
Семестр	
7-й	-
Лекції	
16	-
Практичні, семінарські заняття	
16	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
58	-
в т.ч. Індивідуальні завдання (контрольна робота)	
-	-

1.6. Заплановані результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти наступних результатів:

ПРН1. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, у тому числі в сфері міжнародної логістики та митної справи, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

ПРН2. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземними мовами усно і письмово, фахово використовувати економічну термінологію.

ПРН3. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.

ПРН4. Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендегенних і екзогенних факторів на

них (у тому числі міжнародної логістики та митної справи); формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

ПРН5. Володіти навичками самоаналізу (самоконтролю), бути зрозумілим для представників інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності, мультикультурності, толерантності та поваги до них.

ПРН6. Планувати, організовувати, мотивувати, оцінювати та підвищувати результативність колективної праці, здійснювати дослідження в групі під керівництвом лідера, з урахуванням вимог та особливостей сьогодення в умовах обмеженості часу.

ПРН7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН9. Розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій у міжнародної логістики та митної справи.

ПРН13. Підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження стану та перспектив розвитку окремих сегментів міжнародних ринків товарів і послуг з використанням сучасних знань про методи, форми й інструменти регулювання міжнародної торгівлі.

ПРН16. Демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства, у тому числі, міжнародної логістики та митної справи, у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

ПРН17. Визначати причини, типи та характер міжнародних конфліктів і суперечок, обґрунтовувати і застосовувати економічні, юридичні та дипломатичні методи і засоби їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України.

ПРН19. Розуміти та застосовувати чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо у сфері міжнародних економічних відносин, у тому числі, міжнародної логістики та митної справи.

ПРН20. Відстоювати національні інтереси України з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин, у тому числі в сфері міжнародної логістики та митної справи.

ПРН23. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою підтримки професійної компетентності на високому рівні.

ПРН24. Обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційноаналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків, у тому числі, міжнародної логістики та митної справи.

ПРН25. Презентувати результати дослідження на базі яких, розробляються рекомендації та заходи з адаптації до змін міжнародного середовища.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Поняття експертизи в митній справі та її основні характеристики

Тема 1. Поняття експертизи товарів в митній справі: мета й завдання її проведення

Підходи до визначення поняття «експертиза товарів». Основні характерні ознаки та елементи експертизи товарів. Принципи проведення експертизи товарів. Завдання експертизи товарів.

Тема 2. Об'єкти експертизи товарів в митній справі

Класифікація об'єктів митної експертизи: товари і предмети, що переміщуються через митний кордон, а також їх проби, відібрані для дослідження; предмети контрабанди і порушення митних правил; товаросупровідні документи (митні, нормативні, фінансові), що використовують при митному контролі і митному оформленні. Вимоги до формування об'єктів митних експертиз.

Тема 3. Суб'єкти експертизи товарів в митній справі

Суб'єкти митної експертизи товарів: юридичні особи (спеціалізовані митні органи з питань експертного забезпечення митної системи України; науково-дослідні установи судових експертиз Міністерства юстиції та Міністерства охорони здоров'я України, експертні служби Міністерства внутрішніх справ України; експертні підрозділи органів виконавчої влади; недержавні експертні організації – Торгово-промислові палати, бюро товарних експертиз та ін.); фізичні особи (експерти). Основні вимоги до експерта в процесі проведення митної експертизи. Права та обов'язки експерта.

Тема 4. Засоби проведення експертизи товарів в митній справі

Типи документів, які застосовуються під час проведення експертизи товарів: нормативна, технічна, технологічна, товаросупровідна. Засоби, що застосовуються під час експертизи товарів: інформаційно-аналітичні (навчальна, наукова та довідкова література, технічні документи, офіційні сайти мережі Internet тощо); методичні (методи та методики визначення характеристик товару, проведення досліджень товару); технологічні (матеріально-технічні засоби, комп'ютерна техніка).

Розділ 2. Порядок проведення експертиз товарів в митній справі

Тема 5. Класифікація експертиз товарів в митній справі.

Види експертиз в митній справі: ідентифікаційна, технологічна, класифікаційна, товарознавча, мистецтвознавча, оціночна, хімічна, екологічна експертиза, гемологічна експертиза, фітосанітарна, санітарно-гігієнічна, санітарна.

Тема 6. Методи проведення експертиз товарів в митній справі

Класифікація методів експертизи товарів: об'єктивні та евристичні. Характеристика вимірювальних та реєстраційних методів. Органолептичні, експертні та соціологічні методи експертизи товарів. Критерії відбору методів експертизи.

Тема 7. Етапи проведення експертиз товарів в митній справі та оформлення їх результатів

Етапи проведення митних експертиз. Матеріально-технічне забезпечення проведення митної експертизи. Критерії відбору методів митної експертизи. Порядок складання запиту на проведення митної експертизи. Порядок взяття проб та зразків при проведенні митної експертизи. Висновок експерта за результатами митної експертизи. Перелік обов'язкової інформації, яка має міститися у висновку експерта.

Тема 8. Зарубіжний досвід проведення експертиз товарів в митній справі

Регламентування митних експертиз в зарубіжних країнах. Митна лабораторії та основні напрями їх роботи. Схема здійснення відбору проб (зразків) товарів для дослідження у митних лабораторіях. Вимоги країн до якості та безпеки товарів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назва розділів і тем	Кількість годин			
	Усього	у тому числі		
		лекції	практичні заняття	самостійна робота
РОЗДІЛ 1. <i>Поняття експертизи в митній справі та її основні характеристики</i>				
Тема 1. Поняття експертизи товарів в митній справі: мета й завдання її проведення	13	2	2	5
Тема 2. Об'єкти експертизи товарів в митній справі	11	2	2	8

Тема 3. Суб'єкти експертизи товарів в митній справі	11	2	2	8
Тема 4. Засоби проведення експертизи товарів в митній справі	11	2	2	8
Разом за розділом 1	46	8	8	29
РОЗДІЛ 2. Порядок проведення експертиз товарів в митній справі				
Тема 5. Класифікація експертиз товарів в митній справі.	11	2	2	5
Тема 6. Методи проведення експертиз товарів в митній справі	11	2	2	8
Тема 7. Етапи проведення експертиз товарів в митній справі та оформлення їх результатів	11	2	2	8
Тема 8. Зарубіжний досвід проведення експертиз товарів в митній справі	11	2	2	8
Разом за розділом 2	44	8	8	29
УСЬОГО ГОДИН	90	16	16	58

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин для денної форми
1	Знайомство з основами митного права та міжнародних договорів	3
2	Оцінка та класифікація товарів з точки зору загального митного права	3
3	Розгляд практичних ситуацій щодо класифікації товарів у системі Гармонізованого системи (ГС) та кодування згідно з Товарною номенклатурою зовнішньоекономічної діяльності України (ТН ЗЕД).	2
4	Застосування митного права в міжнародних торговельних угодах	3
5	Завдання щодо митного контролю та нагляду	2
6	Митна експертиза як інструмент вирішення спорів	3
РАЗОМ		16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин для денної форми
1	Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми “ Поняття експертизи товарів в митній справі: мета й завдання її проведення	5
2	Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми “ Об'єкти експертизи товарів в митній справі ”	8

3	Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми “ Суб’єкти експертизи товарів в митній справі ”	8
4	Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми “ Засоби проведення експертизи товарів в митній справі ”	8
5	Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми “ Класифікація експертиз товарів в митній справі ”	5
6	Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми “ Методи проведення експертиз товарів в митній справі ”	8
7	Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми “ Етапи проведення експертиз товарів в митній справі та оформлення їх результатів ”	8
8	Опрацювання навчального матеріалу, додаткової рекомендованої літератури з теми “ Зарубіжний досвід проведення експертиз товарів в митній справі ”	8
РАЗОМ		58

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено планом навчання.

7. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як: проблемні лекції; робота в малих групах; презентації; кейс-метод.

Проблемні лекції направлені на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного обмірковування. Студенти здійснюють коментарі самостійно або за участю викладача.

Робота в малих групах дає змогу структурувати лекційні або лабораторні заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування. Після висвітлення проблеми (при використанні проблемних лекцій) або стислого викладання матеріалу (при використанні міні-лекцій) студентам пропонується об'єднуватися у групи по 5-6 осіб та презентувати наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу.

Презентації - виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань. Однією з позитивних рис презентації та її переваг при використанні в навчальному процесі є обмін досвідом, який здобули студенти при роботі у певній малій групі.

Кейс-метод - метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

8. Методи контролю

При вивченні дисципліни “Митна експертиза” застосовуються наступні методи контролю: усний, письмовий та тестовий.

Контроль з дисципліни складається з поточного контролю, який проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі тестування, тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення поточної оцінки і враховуються при визначенні підсумкової екзаменаційної оцінки з дисципліни.

Засвоєння тем (поточний контроль) контролюється на семінарських та практичних заняттях відповідно до конкретних цілей, засвоєння змістових розділів (проміжний контроль) – на практичних та семінарських підсумкових заняттях.

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

- тестові завдання;
- розв’язування задач;
- виконання творчих завдань.

Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати за поточними контролем дорівнює 60.

Підсумковий контроль засвоєння курсу здійснюється по його завершенню на підсумкових заняттях.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов’язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою дисципліни “Митна експертиза”.

Набрана кількість рейтингових балів студентом служить основою для оцінки за національною шкалою. За результатами поточного та підсумкового контролю студент може набрати від 0 до 100 балів включно.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума поточних оцінок, а також балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів поточних і підсумкового семестрового контролю складає 100.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену в 7 семестрі. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40 (для студентів денної форми навчання).

У разі настання / подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти денної форми навчання надається можливість проведення підсумкового семестрового контролю дистанційно.

9. Схема нарахування балів для денної форми навчання

Структура та складові підсумкових оцінок з дисципліни (денна форма навчання):

- Поточний контроль 1 – 30 бал.
- Поточний контроль 2 – 30 бал.
- Підсумковий контроль (екзамен) – 40 балів.

Максимальні значення оцінювання діяльності студента при вивченні навчальної дисципліни (денна форма навчання) екзамен (7 семестр)

Поточне тестування та самостійна робота	Поточне тестування та самостійна робота	Підсумковий семестровий	Сума
---	---	-------------------------	------

Розділ 1				Розділ 2				контроль (екзамен)	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
30 (мінімум 15)				30 (мінімум 15)				40	100

T1, T2 ... T10 – теми розділів

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю, якщо за результатами поточного контролю він набрав не менше 30 балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література

10.1. Основна література

1. Економічна експертиза : теорія, методологія та організація [Електронний ресурс] : монографія / М. Лучко, Л. Будник, І. Гарбарець [та ін.] ; за заг. ред. М. Лучка. – Тернопіль : ЗУНУ, 2021. – 308 с.
2. Експертизи в судовій практиці : наук.-практ. Посіб. / за заг. ред. В.Г. Гончаренка. - 2-ге вид., перероб. і допов. . – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 400 с.
3. Експертиза та митне оформлення товарів : навч. посіб. для студ. закл. вищ. освіти / А.А. Мазаракі, Н.В. Мережко, Н.В. Калуга, Т.М. Коломієць, Т.А. Караваєв, В.В. Осієвська, С.В. Галько ; за ред. А.А. Мазаракі. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. – 368 с.
4. Годяк А. І. , Ілюшик О. М. , Павлович-Сенета Я. П., Митне право України: навчальний посібник, – Львів: СПОЛОМ, 2017. – 308 с.
5. Митна справа: підручник / за ред. А.І. Крисоватого. – Тернопіль: ВПЦ “Екон. Думка ТНЕУ”, 2014. – 540 с.
6. Осипенко Н. І., Писаренко Т. П., Основи експертизи товарів в митній справі: навч. Посіб. для студ. спец. 6.03051002 ден. та заоч. форм навчання / Н. І. Осипенко, Т. П. Писаренко. – Донецьк: © Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, 2012. – 200 с.
7. Перспективи розвитку системи податкових та митних експертиз в Україні: концептуальний підхід / Сушкова О. Є., Ємець А. В., Пунда О. О. та ін.; за заг. ред. О. Є. Сушкової. Ірпінь: ФОП Мельник А. А., 2019. – 104 с.
8. Тіхосова Г. А. Митний контроль та експертиза товарів : навч. посіб. / Г.А. Тіхосова, О.М. Вербицький, Є.О. Калінський. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. – 312 с.
9. Ченцова В. В., Приймаченка Д. В. Митне право України: навчальний посібник, – Дніпропетровськ: АМСУ, 2014. – 328 с.

10.2. Допоміжна література

1. Довгаль, О., Довгаль, Г., & Коваленко, Р. (2021). Аналіз впливу заходів нетарифного регулювання на показники міжнародної торгівлі: методичний аспект. Економіка та суспільство. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-43>.
2. Довгаль О. А. (2021). Диспропорції в розвитку глобальної торговельної системи: причини та наслідки. Бізнес Інформ. №6. С. 13–20. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-6-13-20>
3. Dovgal O., Dovgal G., Serdiuk H. Regional Trade Agreements in the Modern Multilateral Trading System: Advantages and Disadvantages. Moderní aspekty vědy: XVI. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2022. S. 440-452. <http://perspectives.pp.ua/public/site/mono/monography-16.pdf>
4. Dovgal, E., & Dovgal, G. (2020). General concept and components of fair trade: theory and international practice. The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: International Relations. Economics. Country Studies. Tourism, (12), 97-104. <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2020-12-09>
5. Dovgal O., Panova I. International trade liberalization in the context of the global trend towards ecologization. The Potential of Modern Science: collective monograph. Vol. 2. London: Sciemcee Publishing, 2019. P. 45-56.

10.3. Законодавча база

1. Закон України про зовнішньоекономічну діяльність. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
2. Закон України про судову експертизу. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>
3. Кодекс адміністративного судочинства України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
4. Конституція України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
6. Митний кодекс України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
7. Податковий кодекс України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

10.4. Інтернет-ресурси

1. Офіційний сайт Державної митної служби України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://customs.gov.ua/>
2. Сучасні технічні засоби митного контролю. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vlsu-sec.ru/lab_antiteror.php.
3. QD Pofessional. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://qdpro.com.ua/uk>

11. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії форс-мажорних обставин освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів / розпоряджень ректора / проректора або за змішаною формою навчання, або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle або GoogleClassroom.